

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 1. jūnijā
(OR. en)

9641/22

Starpiestāžu lieta:
2022/0176(NLE)

JAI 783
COPEN 220

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2022. gada 25. maijs

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālskretariāts

K-jas dok. Nr.: COM(2022) 247 final

Temats: Priekšlikums PADOMES LĒMUMS, ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievieno Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 247 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 247 *final*

EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 25.5.2022.
COM(2022) 247 final

2022/0176 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

**ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību (“LESD”) 83. panta 1. punktā
noteiktajām noziegumu jomām pievieno Savienības ierobežojošo pasākumu
pārkāpumus**

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

1. Ievads

Ierobežojošie pasākumi ir būtisks rīks, ar ko veicināt Līgumā par Eiropas Savienību ("LES") 21. pantā noteikto kopējās ārpolitikas un drošības politikas ("KĀDP") mērķu sasniegšanu. Šie mērķi cita starpā ir Savienības vērtību sargāšana, starptautiskā miera un drošības uzturēšana, kā arī demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību konsolidācija un atbalstīšana.

Lai saglabātu šīs vērtības, Savienība var piemērot ierobežojošus pasākumus trešām valstīm, vienībām vai fiziskām personām. Šie pasākumi ietver mērķtiecīgus individuālus pasākumus, t. i., mērķtiecīgas finanšu sankcijas (aktīvu iesaldēšanu) un ieceļošanas ierobežojumus (ceļošanas aizliegumus), kā arī nozaru pasākumus, t. i., ieroču embargo vai ekonomiskus un finansiālus pasākumus (piemēram, importa un eksporta ierobežojumus, ierobežojumus konkrētu pakalpojumu, piemēram, banku pakalpojumu, sniegšanai)¹. Starptautiskā miera un drošības saglabāšana ir īpaši svarīga pašreizējā Krievijas iebrukuma Ukrainā kontekstā. Savienība ir ieviesusi daudzus pret Krievijas un Baltkrievijas personām un uzņēmumiem vērstus ierobežojošus pasākumus, no kuriem daži tika ieviesti jau 2014. gadā. Šajā sakarā, lai uzlabotu Savienības līmeņa koordināciju šo ierobežojošo pasākumu izpildē, Komisija izveidoja darba grupu "Freeze and Seize"². Papildus koordinācijas nodrošināšanai starp dalībvalstīm un Savienības aģentūrām, piemēram, Eiropolu un *Eurojust*, tās mērķis ir izpētīt mijiedarbību starp ierobežojošiem pasākumiem un krimināltiesību pasākumiem.

Šobrīd Savienībā ir spēkā vairāk nekā četrdesmit ierobežojošo pasākumu režīmi. Ar dažiem no tiem tiek īstenoti Apvienoto Nāciju Organizācijas noteiktie ierobežojošie pasākumi; pārējos Savienības ir pieņēmusi autonomi. Papildus režīmiem, kas vērsti uz konkrētām valstīm raksturīgām situācijām, Savienība ir pieņēmusi arī horizontālus režīmus, kuru mērķis ir novērst ķīmisko ieroču izplatīšanu un izmantošanu, kiberuzbrukumus, cilvēktiesību

¹ Padome pieņem ierobežojošus pasākumus. Padome vispirms pieņem KĀDP lēmumu saskaņā ar LES 29. pantu. Padomes lēmumā paredzētos pasākumus īsteno vai nu Savienības, vai arī valstu līmenī.

Saskaņā ar līdzšinējo praksi tādus pasākumus kā ieroču embargo vai ieceļošanas ierobežojumi tieši īsteno dalībvalstis, kurām saskaņā ar Padomes KĀDP lēmumiem ir juridisks pienākums rīkoties.

Citus pasākumus, ar kuriem daļēji vai pilnībā pārtrauc vai samazina ekonomiskos sakarus ar trešo valsti, kā arī individuālus pasākumus, ar kuriem iesaldē līdzekļus un saimnieciskos resursus un ar kuriem aizliedz darīt pieejamus līdzekļus un saimnieciskos resursus, īsteno ar regulu, ko Padome saskaņā ar LESD 215. pantu pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu, pamatojoties uz

Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos un Komisijas kopīgu priekšlikumu. Abu veidu tiesību aktos ir ietverti pretapietības noteikumi.

² *Enforcing sanctions against listed Russian and Belarusian oligarchs: Commission's "Freeze and Seize" Task Force*

steps up work with international partners, Eiropas Komisijas paziņojums presei, 17.3.2022., pieejams

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1828; *'Freeze and Seize Task Force': Almost €30*

billion of assets of Russian and Belarusian oligarchs and entities frozen by the EU so far, Eiropas

Komisijas paziņojums presei, 8.4.2022., pieejams tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2373.

pārkāpumus un terorismu³. Ierobežojošie pasākumi ir saistoši Savienības dalībvalstīm un jebkurai personai vai vienībai, kas ir dalībvalstu jurisdikcijā (ES operatori)⁴. Nekonsekventa ierobežojošo pasākumu izpilde mazina to efektivitāti un Savienības spēju paust vienotu nostāju⁵. Par Savienības ierobežojošo pasākumu ieviešanu un izpildi galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstis. Dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir jānovērtē, vai ir pārkāpta attiecīgā Padomes regula, kas pieņemta saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 215. pantu, un jāveic atbilstīgi pasākumi.

Šajā sakarā Savienības regulās sistemātiski tiek iekļauts noteikums, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir jāpieņem valsts noteikumi, kas paredz iedarbīgus, samērīgus un atturošus sodus par attiecīgajās regulās paredzēto noteikumu pārkāpumiem⁶.

Šajās regulās parasti ietilpst:

- ierobežojošie pasākumi;
- pretapiešanas klauzula, kas aizliedz apzinātu un tīšu līdzdalību darbībās, kuru mērķis ir apiet attiecīgos ierobežojošos pasākumus⁷, un
- citi pienākumi, jo īpaši ziņot par pasākumiem, kas veikti ar mērķi īstenot ierobežojošos pasākumus (piemēram, iesaldēto aktīvu summas paziņošana iestādēm).

LESD 215. pants nodrošina juridisko pamatu tam, lai Padome pieņemtu "nepieciešamos pasākumus" sakarā ar Savienības ierobežojošo pasākumu pieņemšanu. Tomēr ierobežojošo pasākumu pieņemšanas juridiskais pamats neļauj tuvināt krimināltiesiskās definīcijas un kriminālsodu veidus un līmeņus⁸.

Kā sīkāk aprakstīts turpmākajās iedaļās, tā kā valstu sistēmas nav saskaņotas Savienības līmenī tajās ir nozīmīgas atšķirības attiecībā uz kriminālatbildības noteikšanu par Padomes regulu par Savienības pieņemto ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ("Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi"). Tāpat būtiski atšķiras arī kriminālsodu sistēmas.

Tāpēc Komisija ierosina Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus. Tiklīdz Padome būs panākusi vienošanos un Eiropas Parlaments būs piekritis

³ Pārskats ir pieejams ES noteikto sankciju kartē šajā tīmekļa vietnē: <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

⁴ Savienības jurisdikcijā (teritorijā) ES ierobežojošie pasākumi attiecas uz: ES pilsoņiem jebkurā vietā; uzņēmumiem un organizācijām, kas inkorporēti saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem, ieskaitot ES uzņēmumu filiāles trešās valstīs; gaisa kuģiem vai kuģiem, kuri ir dalībvalstu jurisdikcijā; Eiropas Komisija, Bieži uzdotie jautājumi: Ierobežojošie pasākumi (sankcijas), pieejami tīmekļa vietnē https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/qanda_22_1401.

⁵ Komisijas paziņojums "ES ekonomikas un finanšu sistēma: veicināt atvērtību, stiprumu un noturību", COM(2021) 32 final, 19.1.2021., 5. iedaļa (ES sankciju ieviešanas un izpildes stiprināšana), 16. lpp., pieejams vietnē <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0032&from=LV>; Tajā pašā paziņojumā Komisija norāda, ka [ES ierobežojošo pasākumu] ieviešana visā ES nav tik vienāda, cik tai vajadzētu būt. Tas rada izkropļojumus vienotajā tirgū, jo ES uzņēmumi, ieskaitot ārvalstu uzņēmumu ES meitasuzņēmumus, var apiet aizliegumus. Tas rada arī nenoteiktību operatoriem. Kā minēts iepriekš, nekonsekventa izpilde mazina [ierobežojošo pasākumu] efektivitāti un ES spēju paust vienotu nostāju. Līdztekus citām iniciatīvām stratēģijā pausts aicinājums turpināt koordinācijas darbu starp Komisiju un dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka valstu noteiktie sodi par ES ierobežojošo pasākumu pārkāpšanu ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši.

⁶ Sk., piemēram, 8. pantu Padomes Regulā (ES) Nr. 833/2014 (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā; tās konsolidētais teksts pieejams šeit: [EUR-Lex - 02014R0833-20220413 - LV - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/02014R0833-20220413-LV-EUR-Lex(europa.eu)).

⁷ Jānorāda, ka šī klauzula ir piemērojama arī tad, ja ierobežojošie pasākumi nav pārkāpti; pietiek ar dalību tādām nolūkam izveidotās shēmās.

⁸ Krimināltiesisko definīciju un kriminālsodu tuvināšana nevar notikt, pamatojoties uz nelegislatīvu juridisko pamatu, proti, LES 29. pantu, LESD 215. pantu.

LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, Komisija varēs saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ierosināt direktīvu, ar kuru varētu saskaņot noziedzīgu nodarījumu un kriminālsodu definīciju.

Nemot vērā steidzamo nepieciešamību saukt pie atbildības sarakstā iekļautās personas un vienības, kas iesaistītas Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumos, Komisija šodien pieņem arī paziņojumu, kura pielikumā ir uzskaitīti galvenie elementi, ko varētu iekļaut gaidāmajā direktīvā par kriminālsodiem par tādu Savienības noteikumu pārkāpumiem, kuri attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem⁹.

Turpmākajās iedaļās ir aplūkotas problēmas, ko ar šo priekšlikumu cenšas risināt, šo problēmu cēloņi un pašreizējās situācijas negatīvās sekas. Pēc tam ir aprakstīti priekšlikuma mērķi un tā pievienotā vērtība, tai skaitā iemesli, kāpēc tas atbilst kritērijiem LESD 83. panta 1. punktā uzskaitīto noziegumu jomu papildināšanai.

2. Ar priekšlikumu risinātās problēmas

Tā kā Savienība pēdējo desmitgažu laikā pastiprināti ir pieņēmusi ierobežojošos pasākumus¹⁰, arvien biežāk arī tiek veidotas shēmas to apiešanai, kuras citu starpā veido ierobežojošo pasākumu sarakstā iekļautās personas un vienības, kam ir labi resursi un kas var atļauties izmantot “atbalstītājus” (advokātus, notārus u. c.) un “rīkus” (piemēram, sarežģītas juridiskās struktūras ar mērķi slēpt informāciju par aktīvu faktiskajiem īpašniekiem), lai izvairītos no ierobežojošo pasākumu piemērošanas.

Šajā sakarā īpaši svarīgs ir Eiropas sakaru punktu tīkla attiecībā uz personām, kas atbildīgas par genocīdu, noziegumiem pret cilvēci un kara noziegumiem (“Genocīda apkarošanas tīkls”)¹¹, 2021. gada ziņojums. Pamatojoties uz salīdzinošu novērtējumu par situāciju dalībvalstīs, Genocīda apkarošanas tīkla ziņojumā norādīts, ka praksē faktiski pie atbildības tiek saukts ļoti maz fizisko vai juridisko personu, kas veikušas Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus¹². Tomēr tajā arī norādīts, ka “pēdējā laikā ir vērojama pozitīva tendence attiecībā uz sāktu izpildes darbību skaitu un dažu valstu iestāžu noteikto sodu palielinājumu”¹³.

Neraugoties uz pozitīvajām tendencēm vairākās dalībvalstīs, šķiet, ka tiesvedība par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir sāktā tikai dažās dalībvalstīs¹⁴. Tas varētu liecināt par to, ka daudzās dalībvalstīs Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem netiek piešķirta pietiekama prioritāte.

⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Virzībā uz direktīvu par kriminālsodiem par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem” (COM(2022) 249, 25.5.2022.).

¹⁰ Sk. ES noteikto sankciju karti, 1. zemspītras piezīme.

¹¹ Padomes Lēmums 2002/494/TI (2002. gada 13. jūnijs), par Eiropas sakaru punktu tīklu izveidošanu attiecībā uz personām, kas atbildīgas par genocīdu, noziegumiem pret cilvēci un kara noziegumiem, *Eurojust*, Genocīda apkarošanas tīkls, sk. <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network?msclid=defa1668cf6011eca5681e93e0033be2>.

¹² Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 4. lpp. Pārskats par attiecīgajiem dalībvalstu un Genocīda apkarošanas tīkla novērotājvalstu tiesību aktiem ir sniegts ekspertu ziņojuma pielikumā, sk. https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/genocide_network_report_on_prosecution_of_sanctions_restrictive_measures_violations_23_11_2021.pdf. Sakarā ar prezentāciju Padomes Ar tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās saistītu jautājumu darba grupā (COPEN) ziņojums tika publicēts arī Padomes 2022. gada 16. marta dokumentā Nr. 7274.

¹³ Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 13. lpp.

¹⁴ Par konkrētām lietām sk. Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojumu *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 14. lpp.

Turklāt tiesībsardzības iestādes saskaras ar būtiskiem šķēršļiem, ko rada likumpārkāpēju un cietušo īpašā kategorija un attiecīgo noziedzīgo nodarījumu (to kombinācijas) sarežģītība.

Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem bieži ir pārrobežu raksturs. Piemēram, uzņēmums iegādājas iekārtas ar ārvalstu starpnieka starpniecību, apzinādamies, ka patiesie pārdevēji ir valstis, vienības un personas, uz kurām attiecas ierobežojoši pasākumi¹⁵. Aktīvu iesaldēšanas gadījumā, piemēram, starptautiska banka atviegļina sarakstā iekļautai personai piederošas “iesaldētas” jahtas nodošanu. Šādā aizliegtā nodošanā var būt iesaistīts advokātu birojs, kas, sagatavodams dokumentus par jahtas pārdošanu, palīdz izdarīt noziegumu, un – dažos gadījumos – korumpēta valdības amatpersona, kas atļauj mainīt īpašumtiesības. Lai slēptu par jahtu veiktā maksājuma izcelsmi, iespējams, tiek izmantoti tādi palīg līdzekļi kā nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana un/vai čaulas sabiedrības.

Tā kā ierobežojošo pasākumu pārkāpumos bieži vien nav tiešu cietušo, to izmeklēšana un saukšana pie atbildības par tiem ir atkarīga no tā, vai tos atklāj valsts kompetentās iestādes. Turklāt ziņošanā par ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem svarīgu lomu spēlē trauksmes cēlēju iesniegtie ziņojumi¹⁶ vai pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesniegtās sūdzības¹⁷.

Attiecībā uz mijiedarbību starp dalībvalstu pieeju kriminālatbildības noteikšanai par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem un konfiskācijas pasākumiem jāpiemin, ka lielākajā daļā dalībvalstu konfiskācija ir iespējama, tikai pamatojoties uz notiesājošu spriedumu krimināllietā vai vismaz konstatētu saikni ar noziedzīgām darbībām. Tomēr, lai gan vairākās dalībvalstīs par ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir noteikta kriminālatbildība, atšķirības starp dalībvalstīm var novest pie sadrumstalotas pieejas pārrobežu lietās.

3. Problēmu pamatcēloņi

Personas, kas iesaistītas ar Savienības ierobežojošajiem pasākumiem saistītā nelikumīgā praksē, var gūt labumu no tā, ka dalībvalstīs ievērojami atšķiras to administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās paredzētās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīcijas un sodi par tiem¹⁸. Dažas dalībvalstis izmanto plašas definīcijas, piemēram, “ANO un ES noteikto sankciju pārkāpums” vai “ES noteikumu pārkāpums”¹⁹. Citās dalībvalstīs ir ieviesti sīkāk izstrādāti noteikumi, piemēram, tajos ir uzskaitītas aizliegtās darbības²⁰.

¹⁵ Turpat, 19.–20. lpp.

¹⁶ ES noteiktās sankcijas – Trauksmes celšanas rīks, pieejams tīmekļa vietnē: <https://eusanctions.integrityline.com/frontpage>.

¹⁷ Kā piemēru var minēt *Lafarge* lietu, kura balstās uz divu pilsoniskās sabiedrības organizāciju un *Lafarge* 11 kādreizējo Sīrijas darbinieku kopīgi iesniegtu kriminālsūdzību; šī lieta ir aprakstīta Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojumā *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 4.2. iedaļa, 17. lpp.; lieta Nr. 19–87.367 – *Cour de cassation* (Francija), 2021. gada 7. septembris, tulkojums angļu valodā pieejams šeit: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/21.09.07_cour_de_cassation_decision.pdf.

¹⁸ Turpat, 5. iedaļa, 22. lpp.

¹⁹ Piemēram, Francijas Muitas kodeksa (*Code des douanes*) 459. pantā ir noteikts, ka “ikvienu personu, kura pārkāpj vai mēģina pārkāpt ekonomiskos un finansiālos ierobežojošos pasākumus, kas noteikti i) Savienības līmenī, pamatojoties uz LESD 215. pantu, vai ii) pamatojoties uz Francijas ratificētiem starptautiskiem nolīgumiem, var sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem. Arī juridiskas personas var tikt sauktas pie atbildības par šādiem noziegumiem.” sk. Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojuma *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis* pielikumu; oriģinālo tekstu franču valodā skatīt <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071570/?msclid=ad92a692cece11ec9180daeb34a1af50>; Beļģijā, Kiprā, Čehijas Republikā un Lietuvā ir ieviesti līdzīgi noteikumi, sk. Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojuma *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis* pielikumu.

²⁰ Piemēram, Vācijas Ārējās tirdzniecības un maksājumu likuma (*Außenwirtschaftsgesetz*) 18. panta 2. punkts un 19. panta 5. punkts, sk.

https://www.gesetze-im-internet.de/awg_2013/?msclid=77c4bc27ced011ecad0f49edf9add31e. Citas dalībvalstis, kuru

Pamatojoties uz atbildēm, kas saņemtas uz Genocīda apkarošanas tīkla izplatītās anketas jautājumiem, pēc tam notikušajām apspriedēm²¹ un šā priekšlikuma vajadzībām Komisijas veiktajiem papildu pētījumiem, var secināt, ka 13 dalībvalstīs Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi var tikt kvalificēti kā administratīvais pārkāpums vai noziedzīgs nodarījums. Kritēriji, pamatojoties uz kuriem darbība tiek kvalificēta kā administratīvais pārkāpums vai noziedzīgs nodarījums, katrā dalībvalstī ir atšķirīgi, bet tie parasti ir saistīti ar darbību smagumu (nopietns raksturs) vai tiek noteikti kvalitatīvi (nodoms, rupja neuzmanība) vai kvantitatīvi (kaitējums)²². 12 dalībvalstīs Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi tiek kvalificēti tikai kā noziedzīgi nodarījumi. Turpretī divās dalībvalstīs konkrēti par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem var piemērot tikai administratīvu sodu²³.

Tabula. Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu kvalificēšana

Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu kvalificēšana	Dalībvalstis
Ierobežojošo pasākumu pārkāpumi tiek kvalificēti vai nu kā noziedzīgs nodarījums, vai arī kā administratīvais pārkāpums	BE, BG, CZ, DE, EE, IE, EL, IT, LT, AT, PL, RO, SI
Ierobežojošo pasākumu pārkāpumi tiek kvalificēti kā noziedzīgs nodarījums	DK, FR, HR, CY, LV, LU, HU, MT, NL, PT, FI, SE
Ierobežojošo pasākumu pārkāpumi tiek kvalificēti kā administratīvais pārkāpums	ES, SK

Attiecībā uz cietumsodiem 14 dalībvalstīs maksimālais ieslodzījuma ilgums ir 2–5 gadi, savukārt astoņās dalībvalstīs maksimālais cietumsods ir 8–12 gadi²⁴. Maksimālais naudas sods, ko var piemērot par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, kas kvalificēti vai nu kā noziedzīgs nodarījums, vai administratīvais pārkāpums, dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras (1200 EUR–500 000 EUR)²⁵. Četrpadsmit dalībvalstīs ir paredzēta juridisko personu atbildība par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem²⁶. Divpadsmit dalībvalstīs ir paredzēti administratīvie sodi, jo īpaši naudas sodi, ko var piemērot juridiskām personām, kuru darbinieki (vai vismaz pārvaldes darbinieki) pārkāpj sankcijas²⁷. Maksimālais naudas sods juridiskām personām ir 133 000 EUR–37,5 miljoni EUR²⁸.

Visbeidzot, vairākās trešās valstīs, piemēram, Kanādā²⁹ un Amerikas Savienotajās Valstīs (“ASV”), par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir paredzēts kriminālsods.

tiesību aktos par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir noteikta ne tikai kriminālatbildība, ir, piemēram, Ungārija un Slovēnija, sk. Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojuma *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis* 5. iedaļu un pielikumu.

²¹ Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojuma *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions* pielikums.

²² Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions*, 5.1. iedaļa, 22. lpp.

²³ Turpat.

²⁴ Turpat, 5.2. iedaļa, 23. lpp.

²⁵ Turpat, 5.1. iedaļa, 24. lpp.

²⁶ Turpat, pamatojoties uz Genocīda apkarošanas tīkla ziņojumu un Komisijas veikto turpmāko izmeklēšanu.

²⁷ Turpat, 5.3. iedaļa, 24. lpp.

²⁸ Turpat, 5.1. iedaļa, 24. lpp.

²⁹ Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 13. lpp.

Saskaņā ar Starptautisko ārkārtas ekonomisko pilnvaru likumu (*International Emergency Economic Powers Act*, “IEEPA”)³⁰ un Likumu par tirdzniecību ar ienaidnieku³¹ (*Trading with the Enemy Act*) ierobežojošo pasākumu tīši pārkāpumi ir ASV Tieslietu departamenta jurisdikcijā. Saskaņā ar IEEPA 206. iedaļu kriminālsods par ierobežojošu pasākumu tīšiem pārkāpumiem ietver ieslodzījumu uz ne vairāk kā 20 gadiem un maksimālo naudas sodu 1 miljona USD apmērā³². ASV iestādes par ierobežojošu pasākumu pārkāpumiem ir piemērojušas lielus kriminālsodus.

4. Pašreizējā stāvokļa negatīvās sekas

Ja tiesībsardzības un tiesu iestādēm nav pieejami pareizie rīki un resursi, lai novērstu, atklātu, izmeklētu Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus un sauktu pie atbildības par tiem, sarakstā iekļautās fiziskās un juridiskās personas, kuru aktīvi tiek iesaldēti, praksē joprojām var piekļūt saviem aktīviem un atbalstīt režīmus, pret kuriem vērsti Savienības ierobežojošie pasākumi.

Turklāt, tas, ka dalībvalstu administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi ir definēti ļoti atšķirīgi un par tiem paredzētie sodi ir nevienmērīgi, liecina, ka par vienu un to pašu pārkāpumu var piemērot atšķirīgus sodus un to izpildes līmenis var atšķirties. Politiski tas vājina Savienības ierobežojošo pasākumu izpildi un mazina Savienības mērķu ticamību.

Visbeidzot, no tādu preču un dabas resursu ekspluatēšanas gūtie līdzekļi, kas tiek tirgoti, pārkāpjot Savienības ierobežojošos pasākumus, var arī radīt iespēju vienībām vai personām, uz kurām attiecas šie ierobežojošie pasākumi, iegādāties ieročus, ar kuriem tās varētu izdarīt noziegumus³³. Turklāt importa ierobežojumu pārkāpumi varētu veicināt preču un dabas resursu nelikumīgu ekspluatēšanu valstī, uz kuru attiecas minētie ierobežojošie pasākumi³⁴, un tādējādi radīt kaitējumu videi un sociālu kaitējumu.

5. Priekšlikuma mērķi

Pamatojoties uz iepriekš minēto un ņemot vērā no Krievijas iebrukuma Ukrainā izrietošo steidzamo nepieciešamību izbeigt nesodāmību par ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, šā priekšlikuma mērķis ir sākt LESD 83. panta 1. punkta trešajā daļā minēto procedūru. Saskaņā ar šo procedūru, pamatojoties uz noziedzības attīstību, Padome var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka citas noziegumu jomas, kuras atbilst LESD 83. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem. Šīm jomām būtu jāattiecas uz “īpaši smagiem noziegumiem ar pārrobežu

³⁰ 50 U.S.C., 1701–06(2011). pants; Kongresa Pētniecības dienests (*Congressional Research Service*), *The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution and Use*, 2022. gada marts, pieejams vietnē <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45618/8>.

³¹ 50 U.S.C., 4301–41(2009). pants.

³² IEEPA, 206. iedaļa: 510.701. pants. Sodi: “a) Starptautisko ārkārtas ekonomisko pilnvaru likuma (50 U.S.C. 1705) (IEEPA) 206. iedaļa ir piemērojama jebkuras licences, nolēmuma, noteikuma, rīkojuma, direktīvas vai tādu norādījumu pārkāpumiem, ko izdevis Valsts kases sekretārs vai kas izdoti saskaņā ar Valsts kases sekretāra norādēm vai atļauju saskaņā ar šo daļu vai citādi saskaņā ar IEEPA (...) 3) Persona, kura apzināti izdara, apzināti mēģina izdarīt, apzināti plāno izdarīt vai arī palīdz izdarīt kādas licences, rīkojuma, noteikuma vai aizlieguma pārkāpumu vai tajā piedalās, pēc notiesāšanas var tikt sodīta ar naudas sodu, kas nepārsniedz 1 000 000 USD, vai, ja tā ir fiziska persona, – ar ieslodzījumu uz ne ilgāk kā 20 gadiem, vai tai var tikt piemēroti abi šie sodi.”

³³ Genocīda apkarošanas tīkla 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 14. lpp.

³⁴ Turpat, 5. lpp.

dimensiju, kas saistīta ar šādu nodarījumu būtību vai ietekmi vai ar īpašu nepieciešamību tos apkarot kopīgi”³⁵. Padome, iepriekš saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu.

LESD 83. panta 1. punkts pašlaik neļauj paredzēt minimālos noteikumus attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīciju un sodiem par tiem, kā arī par šādu pasākumu apiešanu, jo Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi kā tādi vēl nav iekļauti minētajā pantā uzskaitītajās noziegumu jomās. Pašlaik uzskaitītās noziegumu jomas ir terorisms, cilvēku tirdzniecība, bērnu seksuāla izmantošana, nelegāla narkotiku tirdzniecība, nelegāla ieroču tirdzniecība, korupcija, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, maksāšanas līdzekļu viltošana, datornoziegumi un organizētā noziedzība. Tomēr Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi var būt saistīti ar noziedzīgiem nodarījumiem, kuri ietilpst dažās no uzskaitītajām noziegumu jomām, piemēram, terorismu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

LESD 83. panta 1. punktā minētie kritēriji attiecībā uz noziegumu jomas pārrobežu dimensiju, proti, noziedzīgu nodarījumu būtību vai ietekmi un īpašo nepieciešamību tos apkarot kopīgi, ir savstarpēji saistīti, un tos nevajadzētu vērtēt atsevišķi. Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu gadījumā šie kritēriji ir izpildīti jo:

- pirmkārt, Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi būtu jākvalificē kā noziegumu joma, lai nodrošinātu Savienības ierobežojošo pasākumu politikas efektīvu īstenošanu. Lielākā daļa dalībvalstu ierobežojošo pasākumu pārkāpumus jau ir kvalificējušas kā noziedzīgu nodarījumu. Dažās no dalībvalstīm, kuras ierobežojošo pasākumu pārkāpumus kvalificē kā noziedzīgu nodarījumu, ir ieviestas plašas definīcijas, piemēram, “ANO un ES noteikto sankciju pārkāpums” vai “ES noteikumu pārkāpums”, savukārt citās ir ieviesti sīkāk izstrādāti noteikumi, piemēram, tajos ir uzskaitītas aizliegtās darbības. Kritēriji, pamatojoties uz kuriem darbība ietilpst krimināltiesību piemērošanas jomā, dalībvalstīs ir atšķirīgi, bet tie parasti ir saistīti ar darbību smagumu (nopietns raksturs) vai tiek noteikti kvalitatīvi (nodoms, rupja neuzmanība) vai kvantitatīvi (kaitējums);
- otrkārt, tas ir īpaši smags noziegums, kura smagums ir līdzīgs jau LESD 83. panta 1. punktā minēto noziegumu smagumam, jo šis noziegums var radīt ilgstošus draudus starptautiskajam mieram un drošībai, apdraudēt demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību konsolidāciju un atbalstīšanu un radīt būtisku kaitējumu ekonomikai, sociālajai jomai / sabiedrībai un videi. Sarakstā iekļautās fiziskās un juridiskās personas, kuru līdzekļi ir iesaldēti, praksē joprojām var piekļūt saviem līdzekļiem un atbalstīt režīmus, uz kuriem attiecas ierobežojošie pasākumi. Līdzīgi – no tādu dabas resursu ekspluatēšanas iegūtā nauda, kuri tiek tirgoti, pārkāpjot Savienības ierobežojošos pasākumus, var arī radīt iespēju režīmiem, uz ko attiecas šie ierobežojošie pasākumi, iegādāties ieročus, ar kuriem tie izdara noziegumus. Turklāt Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi varētu veicināt preču un dabas resursu nelikumīgu ekspluatēšanu režīmos, uz kuriem attiecas minētie ierobežojošie pasākumi;
- treškārt, Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem nepārprotami ir pārrobežu dimensija, kas tiem dažkārt ir pat raksturīga. Tos parasti veic fiziskas un juridiskas personas, kas darbojas pasaules mērogā, un reizēm Savienības ierobežojošie pasākumi, piemēram, importa un eksporta ierobežojumi un ierobežojumi sniegt

³⁵

LESD 83. panta 1. punkts.

banku pakalpojumus, pat aizliedz pārrobežu darbības. Tādējādi šo pasākumu pārkāpšana pēc definīcijas ir pārrobežu mēroga darbība, uz ko ir nepieciešama kopīga pārrobežu reakcija Savienības līmenī;

- ceturtkārt, tas, ka dalībvalstu administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi ir definēti ļoti atšķirīgi un par tiem ir paredzēti atšķirīgi sodi, liecina, ka par vienu un to pašu pārkāpumu var piemērot atšķirīgus sodus un to izpildes līmenis var atšķirties. Tādējādi tiek apdraudēts Savienības mērķis uzturēt starptautisko mieru un drošību un saglabāt Savienības kopīgās vērtības. Tāpēc jo īpaši ir nepieciešama kopīga rīcība Savienības līmenī, lai, izmantojot krimināltiesības, vērstos pret Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem;
- piektkārt, dalībvalstu administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās sniegtās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu atšķirīgās definīcijas un par tiem paredzētie neviendabīgie sodi kavē Savienības ierobežojošo pasākumu politikas konsekvētu piemērošanu. Tas var pat novest pie tā, ka likumpārkāpēji izvēlas labvēlīgāko tiesu un galu galā paliek nesodīti, jo viņi varētu izvēlēties savas darbības veikt tajās dalībvalstīs, kurās par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir paredzēti mazāk stingri sodi. Saskaņošanas rezultātā arī palielinātos sodu par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem atturošā ietekme.

Papildus tam, ka tiktu izpildīti LESD 83. panta 1. punktā minētie kritēriji, Savienības līmeņa kopīga rīcība veicinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ne tikai starp dalībvalstīm, bet arī pasaulē, kā arī tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbību cīņā pret ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem.

Kā sīkāk aprakstīts turpmāk tekstā, priekšlikums pievienot LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus papildina Komisijas priekšlikumu³⁶, kura mērķis ir pārskatīt Direktīvu par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu aktīvu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā un Padomes Lēmumu par līdzekļu atguves dienestiem³⁷. Ierosinātā jaunā direktīva par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju attiektos uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, ja šā noziedzīgā nodarījuma definīcija būtu saskaņota ar Savienības tiesību aktiem.

Tiklīdz Padome pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas piekritīs Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus pievienot LESD 83. panta 1. punktā uzskaitītajām noziegumu jomām, Komisija varēs saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ierosināt direktīvu par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem. Kā iepriekš minēts, Komisija šodien pieņem arī paziņojumu, kura pielikumā ir uzskaitīti galvenie elementi, ko varētu iekļaut gaidāmajā direktīvā par kriminālsodiem par tādu Savienības noteikumu pārkāpumiem, kuri attiecas uz ierobežojošiem pasākumiem³⁸.

³⁶ Eiropas Komisija, Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju (COM(2002) 245, 25.5.2022.).

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/42/ES (2014. gada 3. aprīlis) par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā (OV L 127, 29.4.2014., 39.–50. lpp.); Padomes Lēmums 2007/845/TI (2007. gada 6. decembris) attiecībā uz sadarbību starp dalībvalstu līdzekļu atguves dienestiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu vai citu īpašumu meklēšanas un identificēšanas jomā (OV L 332, 18.12.2007., 103.–105. lpp.).

³⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Virzībā uz direktīvu par kriminālsodiem par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem” (COM (2022) 249, 25.5.2022).

- **Saskanība ar pašreizējiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Līguma par Eiropas Savienību ("LES") 2. pantā ir noteiktas Savienības kopējās vērtības – cilvēka cieņa, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesību ievērošana. Ierobežojošo pasākumu efektīvas izpildes panākšana, tostarp izmantojot krimināltiesību pasākumus, kuru mērķis ir novērst ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, palīdz saglabāt šādas kopīgas vērtības Savienībā un ārpus tās.

Turklāt Savienība ir brīvības, drošības un tiesiskuma telpa, kurā tiek ievērotas pamattiesības un dažādās tiesību sistēmas un tradīcijas dalībvalstīs. Tās mērķis ir, īstenojot pasākumus, piemēram, noziedzības, rasisma un ksenofobijas novēršanai un apkarošanai, nodrošināt augstu drošības līmeni. Saskaņā ar LESD 83. panta 1. punktu Eiropas Parlaments un Padome var paredzēt minimālos noteikumus noziedzīgu nodarījumu un sodu definēšanai attiecībā uz īpaši smagiem noziegumiem ar pārrobežu dimensiju, kas saistīta ar šādu nodarījumu būtību vai ietekmi vai ar nepieciešamību tos apkarot kopīgi.

Kā minēts iepriekš, iespēja tuvināt Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīcijas un par tiem piemērojamos sodus papildinās Komisijas priekšlikumu direktīvai par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju, ar ko īsteno Drošības savienības stratēģiju³⁹ un ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju⁴⁰.

Šā priekšlikuma mērķis ir stiprināt valstu iestāžu spējas izsekot un identificēt, iesaldēt un pārvaldīt īpašumu, kas ir noziedzīgi iegūti līdzekļi vai nozieguma rīki. Turklāt tajā ir paredzēts pastiprināts tiesiskais regulējums attiecībā uz konfiskāciju, ieskaitot īpašos gadījumos, kad notiesāšana par konkrētu noziegumu nav iespējama.

Turklāt jaunais priekšlikums veicina ierobežojošo pasākumu efektīvu īstenošanu, jo tajā dalībvalstīm ir prasīts nodrošināt iespēju izsekot un identificēt īpašumu, kas saistīts ar Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, kā tie definēti valsts tiesību aktos, un ar šo priekšlikumu pārskatītie noteikumi par aktīvu atgūšanu un konfiskāciju kļūst piemērojami noziedzīgajam nodarījumam – Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem.

Pēc tam, kad būs pieņemta direktīva, ar kuru tuvina Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīcijas un sodus par tiem, un kuras iespējamie elementi sīkāk ir aprakstīti iepriekšminētajā paziņojumā, kas arī tika pieņemts šodien, noteikumi par izsekošanu un identifikāciju, iesaldēšanu un pārvaldību, kā arī par konfiskācijas pasākumiem kļūs piemērojami īpašumam, kas saistīts ar Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem. Galu galā līdzekļi, kas iegūti, pārkāpjot Savienības ierobežojošos pasākumus, piemēram, gadījumos, kad privātpersonas un uzņēmumi dara pieejamus līdzekļus personām, uz kurām attiecas mērķtiecīgas finanšu sankcijas (t. i., aktīvu iesaldēšana), varēs kļūt par konfiskācijas pasākumu priekšmetu. Vienlaikus par konfiskācijas priekšmetu varēs kļūt arī instrumenti, kas tiek izmantoti ierobežojošo pasākumu pārkāpumu izdarīšanai.

- **Saskanība ar citām Savienības politikas jomām**

Padomes regulas par Savienības ierobežojošiem pasākumiem

³⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Drošības savienības stratēģiju (COM(2020)605 final, 24.7.2020.).

⁴⁰ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES Organizētās noziedzības novēršanas stratēģiju (COM(2021) 170 final, 14.4.2021.).

Tādu minimālo noteikumu ieviešana, pamatojoties uz LESD 83. panta 1. punktu, kuri attiecas uz ierobežojošu pasākumu pārkāpumu krimināltiesisko definīciju un sodiem par tiem, stiprinātu ierobežojošo pasākumu izpildi dalībvalstīs, tādējādi papildinot pasākumus, kas veikti saskaņā ar LES 29. pantu un LESD 215. pantu. Komisija un Augstais pārstāvis ārlietās un drošības politikas jautājumos sakarā ar sesto ierobežojošo pasākumu kopumu, ar ko reaģē uz Krievijas agresiju pret Ukrainu, ir ierosinājuši pastiprināt Regulās (ES) Nr. 833/2014 un 269/2014 paredzētos noteikumus par sodiem. Saskaņā ar grozījumiem noteikumiem dalībvalstīm būtu pienākums paredzēt noteikumus par sodiem, tostarp kriminālsodiem, ko piemēro par minēto regulu pārkāpumiem, un veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to piemērošanu. Paredzētajiem sodiem jābūt efektīviem, samērīgiem un atturošiem. Dalībvalstīm ir arī jāparedz atbilstīgi pasākumi šādos pārkāpumos iegūto līdzekļu konfiscēšanai. Tomēr, kā minēts iepriekš, LES 29. pants un LESD 215. pants nav juridiskais pamats krimināltiesisko definīciju un kriminālsodu veidu un līmeņu tuvināšanai.

Komisijas 2021. gada Paziņojums par ES ekonomikas un finanšu sistēmu

Turklāt 2021. gada paziņojumā “Eiropas ekonomikas un finanšu sistēma: veicināt atvērtību, stiprumu un noturību”⁴¹ Komisija norādījusi, ka [Savienības ierobežojošo pasākumu] ieviešana visā Savienībā nav tik vienāda, cik tai vajadzētu būt. Tas rada izkropļojumus vienotajā tirgū, jo Savienības uzņēmumi, ieskaitot ārvalstu uzņēmumu ES meitasuzņēmumus, var atrast iespējas apiet ierobežojošos pasākumus. Tas rada arī nenoteiktību operatoriem. Kā minēts iepriekš, nekonsekventa izpilde mazina [Savienības ierobežojošo pasākumu] efektivitāti un Savienības spēju paust vienotu nostāju. Līdztekus citām iniciatīvām stratēģijā pausts aicinājums turpināt koordinācijas darbu starp Komisiju un dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka valstu noteiktie sodi par ES ierobežojošo pasākumu pārkāpšanu ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 83. panta 1. punktu Eiropas Parlaments un Padome var paredzēt minimālos noteikumus noziedzīgu nodarījumu un sodu definēšanai attiecībā uz īpaši smagiem noziegumiem ar pārrobežu dimensiju, kas saistīta ar šādu nodarījumu būtību vai ietekmi vai ar nepieciešamību tos apkarot kopīgi. Minētajā pantā uzskaitītās noziegumu jomas ir šādas: terorisms, cilvēku tirdzniecība un sieviešu un bērnu seksuāla izmantošana, nelegāla narkotiku tirdzniecība, nelegāla ieroču tirdzniecība, nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšana, korupcija, maksāšanas līdzekļu viltošana, datornoziegumi un organizētā noziedzība. Pašreizējā redakcijā šis uzskaitījums neļauj noteikt minimālos noteikumus attiecībā uz ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīciju un sodiem par šādiem pārkāpumiem.

Šā priekšlikuma mērķis ir sākt LESD 83. panta 1. punkta trešajā daļā minēto procedūru. Saskaņā ar šo procedūru, pamatojoties uz noziedzības attīstību, Padome var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka citas noziegumu jomas, kuras atbilst LESD 83. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem; šajā gadījumā – Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus. Padome, iepriekš saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu. Pamatojums tam, kāpēc

⁴¹ COM(2021) 32 final, 19.1.2021.

šajā gadījumā ir izpildīti LESD 83. panta 1. punktā noteiktie kritēriji, ir sniegts 1. iedaļas 5. punktā.

- **Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)**

Šā lēmuma mērķis, proti, LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, ir jāsasniedz Savienības līmenī. Tāpēc tas atbilst LES 5. pantā noteiktajam subsidiaritātes principam. Šajā konkrētajā gadījumā nepieciešamība rīkoties Savienības līmenī papildus tika pierādīta, aprakstā par to, kāpēc ir izpildīti LESD 83. panta 1. punktā noteiktie kritēriji (sk. 1. iedaļas 5. punktu).

- **Proporcionalitāte**

Saskaņā ar proporcionalitātes principu Komisijas ierosinātie pasākumi nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams mērķa sasniegšanai. Lēmums pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus LESD 83. panta 1. punktā uzskaitītajām ES noziegumu jomām būtu samērīgs, ņemot vērā to, ka ir izpildīti LESD 83. panta 1. punktā noteiktie kritēriji. Turklāt šis lēmums neskartu darbības, kas varētu tikt veiktas otrajā posmā. Proti, tas nenosaka un neskar tādu sekundāro tiesību aktu piemērošanas jomu un saturu, kuri varētu tikt ierosināti vēlāk.

- **Juridiskā instrumenta izvēle**

Šā priekšlikuma mērķis ir sākt 83. panta 1. punkta trešajā daļā minēto procedūru. Saskaņā ar šo procedūru, pamatojoties uz noziedzības attīstību, Padome var pieņemt lēmumu, ar ko nosaka citas noziegumu jomas, kuras atbilst LESD 83. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem; šajā gadījumā – Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus. Tā, iepriekš saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu.

3. *EX POST* IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANOS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI

- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā Komisija 2022. gada marta sākumā izveidoja darba grupu “Freeze and Seize”. Tās mērķis ir nodrošināt koordināciju starp dalībvalstīm Savienības ierobežojošo pasākumu izpildē attiecībā uz sarakstā iekļautajām Krievijas un Baltkrievijas personām un uzņēmumiem un izpētīt mijiedarbību starp Savienības ierobežojošajiem pasākumiem un krimināltiesību pasākumiem. Šīs viedokļu apmaiņas ietvērā sanāksmes ar valstu kompetentajām iestādēm ar mērķi īstenot sankcijas, sanāksmes ar *Eurojust* un Genocīda apkarošanas tīklu⁴², kura sekretariātu mitina *Eurojust*.

Darba grupai “Freeze and Seize” ir īpaša apakšgrupa, kuras mērķis ir uzlabot Savienības ierobežojošo pasākumu ieviešanu. Jo īpaši tā risina valstu iestāžu izvirzītos jautājumus un pēti iespējamus veidus, kā proaktīvi identificēt aktīvus. Šajā apakšgrupā piedalās dalībvalstu pārstāvji un kompetentās iestādes. Šajā apakšgrupā notikušajās viedokļu apmaiņās vairākkārt

⁴² *Eurojust*, Genocīda apkarošanas tīkls, sk. <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network?msclid=de6a1668cf6011eca5681e93e0033be2>.

radās grūtības saukt pie atbildības Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumos iesaistītās fiziskās un juridiskās personas. Šādas viedokļu apmaiņas dalībnieki arī pauda atbalstu vienotai krimināltiesiskajai pieejai attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem.

Pierādījumi šādas vienotas pieejas nepieciešamībai ir sniegti īpaši Genocīda apkarošanas tīkla⁴³ sagatavotajā ziņojumā, kas publicēts 2021. gada decembrī. Šajā ziņojumā ir uzsvērtā nepieciešamība piemērot sodus par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, lai nodrošinātu, ka fiziskas vai juridiskas personas, kas ir atbildīgas par šādiem pārkāpumiem, tiek faktiski sauktas pie atbildības⁴⁴. Turklāt tajā ir secināts, ka “kriminālvajāšana par sankciju pārkāpumiem varētu būt drošības tīkls, kas ļautu izvairīties no nesodāmības”, it īpaši attiecībā uz saikni ar galvenajiem starptautiskajiem noziegumiem⁴⁵.

Turklāt diskusijas izmeklēšanas un konfiskācijas darba grupas apakšgrupā parādīja, cik svarīga ir proaktīva pieeja un koordinācija starp tām iestādēm, kuru kompetencē ir Savienības ierobežojošo pasākumu ieviešana. Finanšu ziņu vākšanas vienībām, tiesībsardzības iestādēm un muitas dienestiem, kā arī starptautiskajiem partneriem, pilsoniskajai sabiedrībai un pētnieciskajiem žurnālistiem būtu jāsadarbojas un jāapmainās ar informāciju, lai iegūtu norādes, uz kā pamata tiesībsardzības iestādes varēs sākt izmeklēšanu.

Komisija 2022. gada 13. maijā apspriedās arī ar savu ekspertu grupu ES kriminālpolitikas jautājumos⁴⁶, kura atzinīgi novērtēja ideju par definīciju un sodu saskaņošanu Savienības līmenī.

- **Ietekmes novērtējums**

Ņemot vērā ārkārtējo steidzamību, ietekmes novērtējumu nevarēja veikt, un attiecīgais pienākums tika atcelts. Priekšlikums LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot ierobežojošo pasākumu pārkāpumus pats par sevi neietekmē valstu valdības, reģionālās vai vietējās iestādes, ekonomikas dalībniekus vai iedzīvotājus.

- **Pamattiesības**

Šis priekšlikums nenosaka un neskar tādu sekundāro tiesību aktu piemērošanas jomu un saturu, kurus Komisija ierosinās pēc tam, kad Padome pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas būs nolēmusi LESD 83. panta 1. punktā uzskaitītajām ES noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus. Tuvinot krimināltiesiskās definīcijas un kriminālsodus, būs jāņem vērā atšķirības starp dalībvalstu krimināltiesību sistēmām, tai skaitā attiecībā uz sodiem. Pēc tam pieņemtajā direktīvā būtu jāievēro

⁴³ Genocīda apkarošanas tīkla ekspertu 2021. gada ziņojums *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*.

⁴⁴ Turpat, 4. lpp.

⁴⁵ Turpat, 26. lpp.

⁴⁶ Eiropas Komisija, Ekspertu grupa ES kriminālpolitikas jautājumos, <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2760&msclkid=56005123cfaf11ec8de3edb643537b59>.

pamattiesības un principi, kas noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”)⁴⁷.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Šis priekšlikums LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus pats par sevi nerada finansiālu vai administratīvu slogu Eiropas Savienībai, valstu valdībām, reģionālajām vai vietējām iestādēm, ekonomikas dalībniekiem vai iedzīvotājiem.

5. CITI ELEMENTI

- **Detalizēts konkrētu priekšlikuma noteikumu skaidrojums**

1. pants

Saskaņā ar 1. pantu Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi tiks pievienoti noziegumu jomām LESD 83. panta 1. punkta nozīmē.

2. pants

2. pants attiecas uz Padomes lēmuma stāšanos spēkā. Ņemot vērā steidzamo nepieciešamību rīkoties, lēmums stāsies spēkā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

⁴⁷

Eiropas Savienības Pamattiesību harta (OV C 326, 26.10.2012., 391.–407. lpp.).

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS,

ar ko Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievieno Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 83. panta 1. punkta trešo daļu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta piekrišanu⁴⁸,

tā kā:

- (1) Šā lēmuma mērķis ir Līguma par Eiropas Savienības darbību ("LESD") 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus.
- (2) Līguma par Eiropas Savienību ("LES") 29. pants paredz, ka Padome var pieņemt lēmumus, kuros nosaka Savienības pieeju īpašiem ģeogrāfiskiem vai tematiskiem jautājumiem, tostarp ierobežojošiem pasākumiem.
- (3) LESD 215. pants ļauj Padomei pieņemt pret fiziskām vai juridiskām personām un grupām vai nevalstiskām vienībām vēršus ierobežojošus pasākumus vai pieņemt pasākumus, kuru mērķis ir daļēji vai pilnībā pārtraukt vai samazināt ekonomiskos un finanšu sakarus ar vienu vai vairākām trešām valstīm, pamatojoties uz lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar LES 29. pantu. Dalībvalstīs vajadzētu būt ieviestiem iedarbīgiem, samērīgiem un atturošiem sodiem par Padomes regulu par Savienības ierobežojošiem pasākumiem pārkāpumiem.
- (4) Šajā lēmumā Savienības ierobežojošie pasākumi ir pasākumi, uz kuriem attiecas LES 29. pants un LESD 215. pants, piemēram, līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšanas pasākumi, aizliegumi darīt pieejamus līdzekļus un saimnieciskos resursus un aizliegumi ieceļot Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, kā arī nozaru ekonomiskie pasākumi un ieroču embargo.
- (5) Dalībvalstīs vajadzētu būt ieviestiem iedarbīgiem, samērīgiem un atturošiem sodiem par visu Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem, tai skaitā tajos noteikto, piemēram, ziņošanas, pienākumu pārkāpumiem. Minētajiem sodiem būtu jāattiecas arī uz Savienības ierobežojošo pasākumu apiešanu.
- (6) Komisija nodrošināja koordināciju starp dalībvalstīm un ES aģentūrām attiecībā uz tādu ierobežojošo pasākumu izpildi, kuri pieņemti sakarā ar Krievijas agresiju pret Ukrainu, un izpētīja mijiedarbību starp ierobežojošiem pasākumiem un krimināltiesību pasākumiem.

⁴⁸OV C , . , . lpp.

- (7) LESD 83. panta 1. punkts pašlaik neļauj paredzēt minimālos noteikumus attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīciju un sodiem par šādiem pārkāpumiem, jo šo pasākumu pārkāpumi kā tādi vēl nav iekļauti minētajā pantā uzskaitītajās noziegumu jomās. Pašlaik uzskaitītās noziegumu jomas ir terorisms, cilvēku tirdzniecība, bērnu seksuāla izmantošana, nelegāla narkotiku tirdzniecība, nelegāla ieroču tirdzniecība, korupcija, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, maksāšanas līdzekļu viltošana, datornoziegumi un organizētā noziedzība. Tomēr Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi var būt saistīti ar noziedzīgiem nodarījumiem, kuri ietilpst dažās no uzskaitītajām noziegumu jomām, piemēram, terorismu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.
- (8) LESD 83. panta 1. punktā minētie kritēriji attiecībā uz noziegumu jomas pārrobežu dimensiju, proti, noziedzīgu nodarījumu būtību vai ietekmi un īpašo nepieciešamību tos apkarot kopīgi, ir savstarpēji saistīti, un tos nevajadzētu vērtēt atsevišķi.
- (9) Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi būtu jākvalificē kā noziegumu joma, lai nodrošinātu Savienības ierobežojošo pasākumu politikas efektīvu īstenošanu. Lielākā daļa dalībvalstu ierobežojošo pasākumu pārkāpumus jau ir kvalificējušas kā noziedzīgu nodarījumu. Dažās dalībvalstīs, kuras ierobežojošo pasākumu pārkāpumus kvalificē kā noziedzīgu nodarījumu, ir ieviestas plašas definīcijas, piemēram, “ANO un ES noteikto sankciju pārkāpums” vai “ES noteikumu pārkāpums”, savukārt citās ir ieviesti sīkāk izstrādāti noteikumi, piemēram, tajos ir uzskaitītas aizliegtās darbības. Kritēriji, pamatojoties uz kuriem darbība ietilpst krimināltiesību piemērošanas jomā, dalībvalstīs ir atšķirīgi, bet tie parasti ir saistīti ar darbību smagumu (nopietns raksturs) vai tiek noteikti kvalitatīvi (nodoms, rupja neuzmanība) vai kvantitatīvi (kaitējums);
- (10) Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi ir īpaši smags noziegums, kura smagums ir līdzīgs jau LESD 83. panta 1. punktā minēto noziegumu smagumam, jo šis noziegums var radīt ilgstošus draudus starptautiskajam mieram un drošībai, apdraudēt demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību konsolidāciju un atbalstīšanu un radīt būtisku kaitējumu ekonomikai, sociālajai jomai / sabiedrībai un videi. Šādu pārkāpumu dēļ personas un vienības, kuru aktīvi ir iesaldēti vai kuru darbībām ir noteikti ierobežojumi, joprojām var piekļūt saviem aktīviem un atbalstīt režīmus, uz ko attiecas ierobežojošie pasākumi, vai turpina piekļūt valsts līdzekļiem, kas, iespējams, ir piesavināti. Līdzīgi – no tādu preču un dabas resursu ekspluatēšanas iegūtā nauda, kuri tiek tirgoti, pārkāpjot Savienības ierobežojošos pasākumus, var arī radīt iespēju režīmiem, uz ko attiecas šie ierobežojošie pasākumi, iegādāties ieročus, ar kuriem tie izdara noziegumus. Turklāt ar tirdzniecību saistīto Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi varētu veicināt dabas resursu nelikumīgu ekspluatēšanu jurisdikcijā, uz kuru attiecas minētie ierobežojošie pasākumi.
- (11) Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padome savā 1998. gada 16. septembra Rezolūcijā 1196 (1998) ir uzsvērusi ieroču embargo efektivitātes stiprināšanas nozīmi, jo ieroču embargo ir veids, kā mazināt tādu ieroču pieejamību, kuri tiks izmantoti bruņotos konfliktos. Turklāt tajā valstis tiek mudinātas savu saistību īstenošanā Drošības padomes lēmumus par ieroču embargo izpildes nolūkā apsvērt iespēju pieņemt tiesību aktus vai citus juridiskus pasākumus, ar ko Drošības padomes noteikto ieroču embargo pārkāpumi tiek atzīti par noziedzīgu nodarījumu.
- (12) Tas, ka dalībvalstu administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi ir definēti ļoti atšķirīgi un par tiem ir paredzēti atšķirīgi sodi, liecina, ka par vienu un to pašu pārkāpumu var piemērot atšķirīgus sodus un to izpildes līmenis var atšķirties. Tādējādi tiek apdraudēts Savienības mērķis

uzturēt starptautisko mieru un drošību un saglabāt Savienības kopīgās vērtības. Tāpēc jo īpaši ir nepieciešama kopīga rīcība Savienības līmenī, lai, izmantojot krimināltiesības, vērstos pret Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem.

- (13) Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem nepārprotami ir pārrobežu dimensija, kas tiem dažkārt ir pat raksturīga. Tos parasti veic fiziskas un juridiskas personas, kas darbojas pasaules mērogā, un reizēm Savienības ierobežojošie pasākumi, piemēram, ierobežojumi sniegt banku pakalpojumus, pat aizliedz pārrobežu darbības. Tādējādi šo pasākumu pārkāpšana pēc definīcijas ir pārrobežu mēroga darbība, uz ko ir nepieciešama kopīga pārrobežu reakcija Savienības līmenī.
- (14) Dalībvalstu administratīvajās tiesībās un/vai krimināltiesībās sniegtās Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu atšķirīgās definīcijas un par tiem paredzētie neviendabīgie sodi kavē Savienības ierobežojošo pasākumu politikas konsekvētu piemērošanu. Tas var pat novest pie tā, ka likumpārkāpēji izvēlas labvēlīgāko tiesu un paliek nesodīti, jo viņi varētu izvēlēties savas darbības veikt tajās dalībvalstīs, kurās par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem ir paredzēti mazāk stingri sodi. Saskaņošanas rezultātā arī palielinātos sodu par Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem atturošā ietekme.
- (15) Tāpēc Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem vajadzētu veidot “noziegumu jomu”, jo tie atbilst LESD 83. panta 1. punktā noteiktajiem kritērijiem.
- (16) Savienības līmeņa kopīga rīcība veicinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp dalībvalstīm un uzlabotu tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbību Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu novēršanā; tādējādi arī tiktu veicināti vienlīdzīgi konkurences apstākļi pasaulē, proti, tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu sadarbība ar trešām valstīm attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumiem.
- (17) Šā lēmuma mērķis, proti, LESD 83. panta 1. punktā noteiktajām noziegumu jomām pievienot Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, ir jāsasniedz Savienības līmenī. Tāpēc tas atbilst LES 5. pantā noteiktajam subsidiaritātes principam. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā lēmumā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai.
- (18) Tāpēc LESD 83. panta 1. punktā uzskaitīto noziegumu jomu papildināšana, pievienojot tām Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumus, kā pirmais posms, ir nepieciešama, lai otrajā posmā varētu pieņemt sekundārus materiāltiesiskus tiesību aktus, cita starpā paredzot minimālos noteikumus attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīcijām un sodiem par tiem.
- (19) Šim lēmumam nevajadzētu ietekmēt darbības, kas varētu tikt veiktas otrajā posmā. Jo īpaši tam nevajadzētu noteikt un skart tādu sekundāro tiesību aktu piemērošanas jomu un saturu, kas tiks ierosināti vēlāk.
- (20) Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā Nr. 22 par Dānijas nostāju, kas pievienots LES un LESD, Dānija nepiedalās šā lēmuma pieņemšanā un Dānijai šis lēmums nav saistošs un nav jāpiemēro.
- (21) [Nepiedalīšanās:] Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots LES un LESD, un neskarot minētā protokola 4. pantu, Īrija nepiedalās šā lēmuma pieņemšanā un šis lēmums tai nav saistošs un nav jāpiemēro.

VAI [piedalīšanās:] Saskaņā ar 3. pantu Protokolā Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots LES un

LESD, Īrija [..... gada vēstulē] ir paziņojusi, ka vēlas piedalīties šā lēmuma pieņemšanā un piemērošanā.

- (22) Šim lēmumam būtu jāstājas spēkā steidzamības kārtā nākamajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, lai steidzami varētu pieņemt sekundāros tiesību aktus, ar kuriem paredz minimālos noteikumus attiecībā uz Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumu definīcijām un sodiem par šādiem pārkāpumiem,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Savienības ierobežojošo pasākumu pārkāpumi ir noziegumu joma LESD 83. panta 1. punkta nozīmē.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā pirmajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*